

afdeling worden ingericht die een opleiding van twee maal vijftien personen per maand mogelijk maakte. Zij werd naar moderne maatstaven ingericht onder de auspiciën van ingenieur Logghe. De gastvrijheid van directie en personeel van het Penitentiair Complex waren en zijn spreekwoordelijk. De Lat-relatie wint na deze ervaring bij mij alleen aan geloofwaardigheid. Living apart together, elk met zijn missie: een perfecte combinatie van vrijheid en geborgenheid.

Zo werd het P.C.B.O. De Bres geboren en wij dachten dat zo'n geboorte niet zonder publieke aandacht kon. Want opleiding van eerstelijns werkers in de gevangenissen is van publiek belang en het publiek mag dit weten.

Waar het misdrijf de dader en de samenleving soms zover van elkaar verwijderden dat alleen tijdelijke verwijdering van de dader overschiet, springt de penitentiaire beampte het diepst in De Bres, in de leegte. Meteen staat hij op De Bres voor een verzoening, die gestalte krijgt in herstel en reïntegratie. De muren van de gevangenis bieden slechts een oplossing in zoverre ook de eerstelijnswerker er een Bres in slaat en de gedetineerde betrekt op de gemeenschap van buiten. Een zinvol huwelijk tussen een veilige en humane detentie voltrekt zich aan de afwasbak, op de secties, in de werkhuizen van onze gevangenis. 's Avonds, 's nachts, bij het middagmaal, op het werk. Waar de detentie zich voltrekt. Om dit gebeuren in het voetlicht te plaatsen werd deze openingsplechtigheid georganiseerd.

We kunnen echter onmogelijk het feest van start laten gaan zonder in herinnering te brengen dat wat op de dag van vandaag inzake de basisopleiding aan eerstelijns werkers verwezenlijkt is, slechts kon dankzij de inzet van heel wat mensen. Leraars, collega's die delen van de opleiding op zich namen, die bereid waren om de lerende beampten een rondleiding te geven in hun inrichting, organisaties uit de samenleving die beseffen dat de problemen waar zij in de bres voor springen niet ophouden aan de gevangensmuren. Mensen ook die zoals u ingegaan zijn op de uitnodiging om dit Centrum plechtig te komen openen. In het bijzonder danken wij hen voor hun aanwezigheid.

We vergeten ook niet de personen die zich verontschuldigd hebben. U vindt hun namen op de lijst in het onthaalmapje. De heer Verberckmoes, e.a. directeur van het Penitentiair Complex te Brugge, liet zich uitdrukkelijk verontschuldigen voor het feit dat hij vandaag niet als gastheer kan

optreden. Hij bevindt zich namelijk in het buitenland en ik wens hem van hieruit een aangenaam verblijf. Niemand zal boos zijn wanneer ik zeg dat ik verheugd ben dat mevrouw Tijsebaert de gastvrouw is voor dit bijzondere gebeuren. En dan zijn er natuurlijk de sprekers die ik u één voor één mag voorstellen.

Het is geen geheim dat G. Van Belle, Directeur-generaal, de basisopleiding aan eerstelijns werkers prioritair heeft gesteld, er middelen voor uitgetrokken heeft en er zich dagelijks om bekommert. Niet dat alles volbracht is. We staan nog maar aan het begin, maar men mag ook niet uit het oog verliezen dat de basisopleiding maar één, zij het een belangrijk, facet is van heel het opleidingsgebeuren in ons directoraat-generaal en dat opleiding hand in hand moet gaan met andere, structurele ingrepen.

De basisopleiding binnen het vormingsgebeuren van het directoraat-generaal strafinrichtingen

Opleiding in het algemeen is een onderwerp waar tegenwoordig veel over gesproken wordt. Nochtans wordt opleiding alleen geloofwaardig wanneer ze werkelijk bijdraagt tot een beter functioneren van het individu dat de opleiding volgt en van de organisatie waarbinnen de werknemer is tewerkgesteld. Om dit te bereiken moet men verduidelijken waarom en in welke mate bepaalde opleidingen nodig zijn. Met andere woorden: men moet zich de vraag stellen wat het belang van de organisatie is en wat het belang van het individu is.

Dit is niet anders in de penitentiaire sector. Hier dient het functioneren van het personeel te zijn afgestemd op het doel van de organisatie en op de missie van de strafinrichtingen. De missie van het Directoraat-generaal strafinrichtingen kan als volgt geformuleerd worden: *De uitvoering van gerechtelijke beslissingen ten aanzien van de haar toevertrouwde personen met inachtneming van de ontwikkeling van deze personen met het oog op reïntegratie. Dit gebeurt in omstandigheden waarbij de veiligheid van de maatschappij, haar personeel en de gedetineerden maximaal gewaarborgd wordt.*

Om op een adequate manier de vorming en de opleiding van het personeel van onze administratie aan te pakken, moeten we rekening houden met de missie maar ook met de structuur van de orga-

nisatie. Gevangenis en opleiding zijn immers specifieke inrichtingen en opleiding in de penitentiaire context kan ook alleen maar specifiek zijn in overeenstemming met de missie en gericht op het optimaal functioneren van ieder personeelslid, in functie van de organisatie. Het personeel vervult een sleutelfunctie in de realisatie van de opdracht van het Directoraat-generaal Strafinrichtingen. Tewerkgesteld zijn in de gevangenis betekent omgaan met mensen en zelfs omgaan met mensen in bijzonder moeilijke situaties. Personeelsleden die betrokken zijn bij de strafuitvoering geven vorm aan de wijze waarop de samenleving met de wetsovertreder omgaat. Het Directoraat-generaal spant zich in om alle geleidingen van het personeel te overtuigen van hun gezamenlijke opdracht. Daarom moet iedereen in de gelegenheid gesteld worden om in elke fase van zijn of haar loopbaan de opleiding te volgen die noodzakelijk is om zijn of haar taak met kennis van zaken behoorlijk te vervullen.

Opleiding, vorming en evaluatie moeten elke ambtenaar in staat stellen deze functie binnen de organisatie op te zoeken waar hij zich optimaal kan ontplooiën. Het nieuw instrument van de evaluatie gaat in die optiek hand in hand met de vormingsinitiatieven. Alleen zo kan men komen tot het principe 'de juiste man op de juiste plaats' en tot een optimaal functionerende organisatie.

Iedereen is er zich van bewust dat justitie in het algemeen en de strafinrichtingen in het bijzonder voor een aantal nieuwe uitdagingen staan, zoals een snel stijgend aantal gedetineerden en vooral een snelle stijging van de langgestraften. Om hierop een antwoord te kunnen geven moeten wij onze organisatie en structuren aanpassen.

Het aantal taken voor het personeel neemt ook constant toe. Ook de eisen die binnen het kader aan het personeel gesteld worden nemen steeds toe. Het is dus een logisch gevolg dat de eisen gesteld aan de opleiding en vorming steeds hoger worden.

Daarom zou ik de missie van de vorming en opleiding binnen ons Directoraat-generaal als volgt willen formuleren: *'het personeel voorbereiden op en ondersteunen bij het correct vervullen van haar taak binnen de organisatie met het oog op de realisatie van de missie van de strafinrichtingen en dit met maximale ontplooiing van ieders mogelijkheden'*.

Het personeelsbestand van ons Directoraat-generaal bedraagt ongeveer 6200 personen. De invulling van deze missie is dan ook een niet te

onderschatten opdracht. Dit vraagt een aangepaste organisatie en de nodige middelen. In deze context zijn middelen te begrijpen als infrastructuur, deskundigheid en financiële middelen. Voor het ogenblik zijn deze wat de globaliteit van de opleiding betreft zeker niet in voldoende mate aanwezig. Het nieuwe P.C.B.O. 'De Bres' welke wij vandaag officieel openen en straks zullen kunnen zien, is maar een eerste aanzet van wat ik althans verhoop dat een start van vernieuwing en reorganisatie van de opleiding zal zijn. Ik kan u verzekeren dat ik vanuit mijn functie van directeur-generaal alles zal doen om van de politieke overheden de nodige middelen te bekomen om deze sector op een volwaardige manier verder te bouwen.

De centra voor de basisopleiding zijn de eerste fase in het opleidingsproces. Het is mijn bedoeling dat iedereen die aangeworven wordt voor de strafinrichtingen, voor welke functie ook, een basisopleiding krijgt die de betrokkene voorbereidt en kennis laat maken met het specifieke milieu van de strafinrichtingen.

De rol van het P.C.B.O. 'De Bres' is echter cruciaal. De schok van de eerste kennismaking met het penitentiaire milieu kan in niet geringe mate het verder functioneren van het personeelslid blijvend beïnvloeden.

Het zou evenwel betreurenswaardig zijn indien de opleiding gegeven in het P.C.B.O. 'De Bres' geen vervolg krijgt in de inrichtingen, op de werkplek. Opleiding is immers iets permanent en niet iets accidenteel. De basisopleiding is een schakel. De basisopleiding zou naadloos dienen over te gaan in een permanente opleiding en ondersteuning in de inrichting.

Naast deze basisopleidingen mogen wij niet de specifieke opleidingen vergeten als voorbereiding op een examen of op een specifieke functie of project. Het zich bekwalen in het omgaan met nieuwe fenomenen welke zich voordoen in onze steeds evoluerende penitentiaire wereld vereist een grote flexibiliteit van alle vormen van opleiding. Opleiding is dan ook iets dat nooit afgerond kan worden, het is een proces dat steeds nood heeft aan nieuwe ideeën en initiatieven om voor te bereiden en te ondersteunen bij nieuwe uitdagingen.

Daarom dat ik toch even kort de andere belangrijkste actoren in de opleiding van het personeel van het Directoraat-generaal Strafinrichtingen wil toelichten.

Op niveau van het centraal bestuur is er de Opleidingscel. De opleidingscel werd opgericht om de uiteenlopende activiteiten in verband met opleiding te coördineren en om uiteindelijk te komen tot een vormingsbeleid dat beantwoordt aan de behoeften van het personeel en aan de evolutie van de strafuitvoering. De opleidingscel dient dit beleid te kaderen in een meerjarenplan.

Concreet is de opleidingscel de verbinding tussen alle betrokken diensten bij het hoofdbestuur en de actoren belast met de vorming bij de buitendiensten. De opleidingscel streeft naar uniformiteit in de opleidingsprogramma's.

De opleidingscel staat ook in voor de organisatie van studiedagen die regelmatig voor alle categorieën van het personeel worden georganiseerd. Het hoofddoel van deze studiedagen is het opzetten en het instandhouden van communicatiekanalen tussen het hoofdbestuur en de buitendiensten. Vanaf 1996 worden er op regelmatige basis informatiedagen voor de inrichtingshoofden ingericht. Deze zijn specifiek bedoeld om een bepaald onderwerp of bepaalde procedures toe te lichten. De opleidingscel behandelt ook nog de opleidingsverloven, dienstvrijstellingen, stages van externen en van magistraten, en andere. Het is natuurlijk zo dat de opleidingscel daarbij nauwe contacten onderhoudt met de Vormingsdirecteurs van het Ministerie van Justitie.

Bij de buitendiensten beschikt het Directoraat-generaal Straffinrichtingen over 2 centra voor permanente vorming: het V.I.P.K. of Vervolmakingsinstituut voor Penitentiaire Kadern en Merksplas en het I.P.C.P. of Institut de Perfectionnement des Cadres Pénitentiaires te Marneffe. Hun belangrijkste opdracht is het uitbouwen van de voortgezette opleiding voor alle personeelsgroepen van het Directoraat-generaal Straffinrichtingen. Zij staan in voor de voorbereiding op examens. Daarnaast geven ze onderdak aan opleidingsactiviteiten die door andere diensten van het bestuur worden georganiseerd, en aan studiedagen. De directeurs van deze centra zijn trouwens ook de systeembeheerders van het evaluatiesysteem in de buitendiensten.

Sinds 1995 wordt aan de inrichtingen de mogelijkheid geboden om eigen projecten voor te stellen. Het gaat in bijna alle gevallen om specifieke opleidingen waarvan de nood niet onmiddellijk op nationaal vlak wordt weerspiegeld.

De verschillende diensten en sectoren van het Directoraat-generaal Straffinrichtingen behartigen ook zelf de opleiding van hun eigen personeel.

Deze aanpak is aangewezen omdat zij het best op de hoogte zijn van de globale en specifieke behoeften van de dienst. We hebben het dan over de specifieke opleidingen voor de psychosociale dienst, medische dienst, griffie, comptabiliteit, dienst ter Preventie en Bescherming op het Werk, enz. De diensten ontwikkelen zelf hun programma's al of niet in samenwerking met externe vormingsorganisaties.

U merkt dat de basisopleiding maar één deel van het geheel aan opleidingen is. Maar zoals ik reeds zei een zéér belangrijk deel. Ik kan dan ook niet anders dan fier en verheugd zijn bij deze officiële opening van het P.C.B.O. 'De Bres'. Ondanks het feit dat er nog zeer veel te doen is en de uitdaging enorm is, is het zeker een stap in de goede richting. Ik wens dan ook bij deze gelegenheid zonder uitzondering iedereen te danken die meegewerkt heeft aan de realisatie ervan. In het bijzonder gaat mijn dank naar het Penitentiair Complex Brugge voor de grote mate van gastvrijheid die zij aan dit centrum biedt.

G. VAN BELLE

Directeur-generaal bij het Directoraat-generaal Straffinrichtingen van het Ministerie van Justitie

Van meet af aan betrok het P.C.B.O. 'De Bres' de academische wereld bij het opleidingsproject. Een opleidingsprogramma moet zich namelijk enten op reële opleidingsbehoeften en die kan je met de neus op de feiten niet steeds even goed detecteren. De Bres legde contacten met KUL, de RUG, de VUB en met diverse sociale hogescholen. Er groeit een samenwerking, er komen stages, er worden verhandelingen geschreven rond het onderwerp van de basisopleiding aan eerstelijns werkers in de gevangenis. Het is meer dan nuttig een neutrale partner te hebben die meedenkt, die ideeën en concepten mee gestalte geeft.

Het eerste kenmerk van eerstelijns werk is dat het in rechtstreeks contact met de klant, in dit geval met de gedetineerden, verloopt. De beambte en zijn gedetineerde, hoe ontstaat elke dag opnieuw hun relatie? Kan er sprake zijn van genormaliseerde betrekkingen? Bieden onze structuren het eerstelijns werk voldoende kansen voor een voorbereiding op de democratische samenleving?